

İMGE ÖYKÜLER Atölyesi

Nemika Tuğcu

Imge Öyküler'in bu sayısından başlayarak “Öykü Atölyesi” başlığı altında sizlerden gelen öyküler değerlendirilecek. Birlikte çalışma da diyebiliriz buna.

Ben, söyleyecek sözü olanların edebiyatı seçtiklerini düşünürüm hep. Ama genç yazar daha işin başındadır. Yazdıklarının şiir, öykü, deneme, anı, roman vb. yayımlanmaya değer olup olmadığını, en önemlisi de edebiyat değerinin olup olmadığını merak eder. Bu konuda bir editöre, eleştirmene gereksinimi vardır. *Imge Öyküler*'e gönderilen her öykü olabildiğince titizlikle değerlendirilecek. Her sayıda bize gönderilenlerden bir, yerimiz elverdiğince iki öyküyü yayımlayacağız.

“Sadece esin ve yetenekle yürütülen bir sanat faaliyetinin barutu çabuk tükenir” diyordu bir söyleşisinde şair ve yazar Ahmet Oktay. Edebiyatın bütün türleri, sinema, müzik, resim vb. kısaca sanatın bütün dalları yazarı besler, altyapısını oluşturur, kimliğini sağlamlaştırır, hayat karşısında duruşunu belirler. Edebiyatı uğraş alanı seçen herkese, özellikle öykülerini dergimize gönderen genç -ya da yeni- yazarlara önerim, önceki kuşakları, ustaları okumaları, ellerindeki en önemli malzemenin dil olduğunu unutmamaları.

Bir yazarın başarısının, değerli oluşunun ölçütü o yazarın aynı dönemde yazan diğerlerinden farklı oluşudur; yazınında yapacağı yenilik, getireceği farklı bir bakış, dili kullanmadaki ustalığı, biçim arayışları gibi. Yazar adayları yeteneklerini güncel (moda) konularla harcama-yıp edebiyatı gelecek kuşaklara taşıma kaygısı gütmeli.

Dergimize gönderilen öykülerdeki en temel ortak yanlış, dildeki ve sözcük seçimindeki özensizlik, noktalama işaretlerini önemsememektir. Aynı kişinin gönderdiği altı metnin dördü özensiz, ikisi daha dikkatli yazılmış. Bu, bende yazmak için zorlama bir tutum içine girildiği kanısını uyandırdı. Bazı öykülerde yazı dilinin yerini konuşma dili almış, argo söylemler ve küfürler (!) girmiş metnin içine. Bakkal, kapıcı, sokaktaki adam küfürlü konuşuyor diye bunu aynen kullanmak öyküye sahicilik katmaz, tersine öykü gerçeğine de aykırı düşer.

“Kınalı” (N.N.)

Olgunlaşmış, ne söylediği belli düzgün bir öykü “Kınalı”. Mesajını açıkça veren öykülerden. Yaşlı kadın tipini çok iyi anlatmışsınız. Gözden kaçırdığımız ufak tefek yazım hataları var: “Seksenli yaşlarını sürdürdüğünü tahmin ettiğim bu beyazları çıkmış (akları görünen ya da akları çıkmış) kınalı saçlı...” “...” torunu olduğunu tahmin ettiğimiz on iki, on üç yaşlarındaki

küçük genç kıza (Ya küçük kız ya da genç kız olmalıydı) yaşlı kadın bir komutan edasıyla açık otobüs kapısından (otobüsün açık kapısından). Otobüs-minibüs arası midibüs denilen araçla... (Bu açıklamayı yapmasanız da olur. Artık herkes midibüsü biliyor.)

Yeni öykülerinizi bekliyorum.

“Yıllar Geçti Sen Büyüdün” (A.A.)

Cemal Süreya'nın anısına yazdığınız metinler, koşmaya başlamadan önce ısınma turları yapan bir atleti anımsattı bana. Her başlık bir öykünün kapısını açabilir mi?

“Pul Parası Çoktan Ödenmiş” (A.A.)

Benim en sevdiğim yazın türlerinden biri olan mektup biçiminde yazmışsınız. Çok sevdiğiniz bir yazara, Oğuz Atay'a mektup. Duygulu bir metin olmasına karşın cümle yapısına, noktalama işaretlerine dikkat etmemişsiniz: “Bir kız çocuğunun sokaktaki evcilik oynaması dururken, yaşadığı topluma, insan ve yazar kimliği ile ‘ayna’ tutan birini yani seni o yaşlarda tanınması olanaksızdı.” (!) Türü ne olursa olsun yazmayı, yazdıklarınızı paylaşmayı düşünüyorsanız daha özenli olmanız, göndermeden önce bir kez daha gözden geçirmeniz gerekirdi.

Bir başka cümle: “1970 yılında TRT Roman Ödülü'nü *Tutunamayanlar* adlı romanınla kazanmıştın ama okuru da, yazarı da, yayıncısı da, şusu busu da uzun süre senin bu başarını görmezden gelmiş ve bundan haz almıştı.” Keskin bir yargı. Yayıncılar Oğuz Atay'ı görmezden gelmişlerdir, evet, ama onların haz aldığını, hele okurun da bundan haz aldığını neye dayanarak söylüyorsunuz?

Pek çok metin göndermişsiniz. Öykü yazmak için daha çok okumanız, öykü tekniklerini, kurgulamayı öğrenmeniz gerekiyor.

“Çocukluğuna Dönmek İsteyen Parmak Kaldırın” (A.A.)

Çok içten yazılmış bir anı. Sahici. Ne güzel ayrıntılar var. Dili ne güzel kullanmışsınız. Keşke gönderdiğiniz diğer metinlerin diline bu kadar özen gösterseydiniz, daha uzun olabilseydi. Bu kısacık metinden birkaç öykü çıkarabilirsiniz. “Tel Toka”da da birkaç öykü gizli. “Gün ışıırken sokağa atılveren çocuk kadınların” öyküsünü, suçluluk duygularını, “Birçok yere ait olduğu için hiçbir kayıta geçmeyen adları” neden yazmıyorsunuz?

Selim (A.A.)

Geçmiş ve bugünü iç içe kurgulamışsınız. Farklı karakterler kullanmanız öyküyü anlaşılır kılmıyor. Artık bittiğini düşündüğünüz öyküleri dinlenmeye bırakın. Yeniden okuduğunuzda eksiklerini göreceksiniz. Ayaküstü zina bu öyküye hiç yakışmamış. Okuduğunuz her öyküyü ‘dil ve kurgu açısından ne yapılmak istenmiş’ diye okuyun.

“Nedir Bu?” (Öfke) (I.K.)

Öfkenizi doğru yönlendirir, bilgi birikiminizi kullanırsanız deneme ya da bilimkurgu türünde başarılı olabileceğinizi (hem de çok) düşünüyorum. Yazım hatanız yok denecek kadar az; ama siz de de/da takılarının nerede ayrı nerede bitişik yazılması gerektiği konusuna (mutlaka biliyorsunuzdur) dikkat etmiyorsunuz. Bir de o çok eski “vuku bulmak” ve “zahiri” sözcüklerinin Türkçesini kullanın. “Bu mükemmel denecek kadar güzel olan zahiri dünyanın dışında...” cümlesinden zahiriyi çıkarırsanız anlamında hiçbir değişiklik olmuyor.

“Sizi Tanımıyorum” (E.A.)

Yazarın öyküde kullandığı dil, onun dünya görüşünü ve ideolojisini yansıtır. Bakış açısı ve değer yargıları da çoğunlukla içinde yaşadığı toplumun (ya da cemaatin, grubun) inançlarından kaynaklanır.

“Sizi Tanımıyorum” gülmece türünde yazılmış. Gülmece, şakanın arkasında saklı ciddiyettir. Mizah da denilebilir; ama ben Arapçasını değil, Türkçesini kullanmak istedim.

Öyküde hadise (Arapça), risk (Fransızca), muzdarip (Arapça), mazi (Arapça) gibi Türkçe karşılığını kolaylıkla bulacağınız sözcükler kullanmışsınız. Katı bir öztürkçeci değilim; Osmanlıca öyle sözcükler var ki metne güzellik de katıyor neredeyse. Ağdalı bir Osmanlıcadan söz etmiyorum. Ama olabildiğince Öztürkçe kullanmalısınız.

Yazı diliyle konuşma dili birbirinden çok farklıdır; bu nedenle: “Millet söz konusu durumdan muzdarip bir halde evlerinde, modern hapisane hayatı yaşıyordu” cümlesinde millet yerine insanlar, kent halkı, bu şehirde yaşayan insanlar diyebilirdiniz. Daireye gittiği günler... apartman dairesi ile karışabileceğinden işyeri... Bütün bunlar geniş (çok) zaman alıyordu, Müşfik Bey'in günleri işte böyle meşgale (uğraşlarla) içinde geçiyordu...”

Çok okuyarak hem öykü dilinizi geliştirmiş olursunuz hem de öykü teknikleri hakkında bilgilenmiş olursunuz, mantık hataları yapmazsınız.

Yıllardır aynı kentte, mahallede oturan, spor yapan bir adamı (Müşfik Bey) polisler ve muhtar neden tanımazlıktan gelir? Geçmişte yaşanan bazı olaylara dayanarak ondan öğ alınıyorsa, okur bunu bilmeli. “Memleket yabancı ajanların at oynattıkları bir hipodrom haline gelmişse” öyküde bunu açıklayıcı -hiç değilse- ipuçları olmalıydı.” Çatışan iki gurubun arasında kalıp canını zor kurtaran “Müşfik Bey, tarafsız kalmasının cezasını mı çekti? Çatışan iki grup kimlerdi? Açıkça söyleyerek değilse bile sezdirerek bunu anlatabilirdiniz.

Yıllık izninde bol bol kitap okuyan, yıllardır düzenli bir şekilde spor yapan, spor yapmadığı günler içinde büyük bir eksiklik duyan, kitabı bitince sıkıntısını kültür-fizik yaparak gideren (!) Müşfik Bey, çöp dökmek için sokağa çıktığında bir köpeğin saldırısına uğrayıp kaçıyor, el ayak çekilmiş sokaklarda çılgın gibi koşarken komşular tarafından ihbar ediliyor. Hiç kimse ona tanıklık etmediği için yaka paça götürülüyor polisler tarafından. Müşfik Bey neden sıkılıyor? Bir durumu, bir tavrı, bir haksızlığı Müşfik Bey tipi üzerinde somutlaştırmak iste-

mişsiniz, ama olmamış. Ne yazmak istediğinizi, neden yazmak istediğinizi düşünüp öyle başlayın öyküye. “Sizi tanımıyorum” kaba bir gülmece olmuş.

İkinci öykünüz “Öl de Öleyim”de de benzer hatalar yapmışsınız. Zorla şerle kabadayı olan, ama bunu da benimseyen birini anlatmışsınız. Böyle birine “Harikulade olmuşsunuz ağam” demez adamları. Kabadayılığın raconuna aykırı düşer bu sözcük. “Öl de Öleyim”deki Tarık tipi Haldun Taner’in *Keşanlı Ali Destanı*’nın anımsattı bana; üstünde uğraşırsanız düzelebilecek bir öykü.

Çok güçlü bir gülmece edebiyatımız var. Nasrettin Hoca’dan günümüze dek pek çok yazarın gülmece türünde yapıtı var: Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ahmet Rasim, Memduh Şevket Esendal, Ercüment Ekrem Talu, Osman Cemal Kaygılı, Selami İzzet Sedes, Muzaffer İzgü, Rifat Ilgaz, Orhan Kemal vb. Hepsi de gülmece edebiyatımıza çeşitlilik katmış bu yazarlar arasından Aziz Nesin ve Haldun Taner’in kitaplarını okumanızı öneririm öncelikle. Nesin de, Taner de genel geçer, popüler konuları değil, insanlık durumunu gülmece öykülerine konu olarak almışlardır.

“Ot” (H.G.)

Yolu düşmediği için gitmeyenler bilmez Ege’nin binbir çeşit ot, kök, sebze satılan pazarlarını, yerel giysileriyle yerlere oturup önlerindeki yaygıya serdikleri turp otu, kazayağı, nane, maydanoz, hardal otu, arapsaçı, radika, ısırğan otlarını üç paraya satan açık renk gözlü, soluk benizli, ıslıl bakışlı köylü kadınlarını.

Öykünüz, okuyanı o pazara götürecektir, yaşlı kadınla birlikte dolaştıracak kadar canlı, hayat dolu.

Gönderdiğiniz ikinci öykü, “Mira” da Goethe, Sappho ve Shakespeare’den alıntılı olduğunuz dizeler çok fazla. Metne destek olması için yapmışsınız, ama fazla. İkinci paragrafta Mira iki kez saçlarını ‘tepeden’ ve ‘en tepeden’ topluyor. Bu, bir kararsızlık, sıkıntı ve özlem kaynaklanan ne yapacağını bilmezlikse, o devinimi başka türlü anlatabilirsiniz. “Sevginin, acının, kavganın, nefretin ötesinde duran o derin ve karanlık anlamsızlığı” öyle güzel anlatıyorsunuz ki mitolojiye bu denli yaslanmadan da başarılı bir öykü yazarsınız. Bir kez daha gözden geçirip yeniden kurgularsanız daha iyi olacağını düşünüyorum. Yazmaya devam edin.

“Omlet” (A.Ü.)

“Pencere açık olduğundan kuş sesleri duyulabiliyordu. Belki bir insanı uyandıracak kadar kuvvetli değildi (güçlü bir ses değildi) ama en azından uyandığında (kim?) güzel bir sabahı betimleyebilirdi.” Hikâyenizin girişi böyle. Betimlemek, yani eski dilde tasvir etmek, gözünde canlandırarak şekilde anlatmak demek. Betimlemek sözcüğü buraya uygun düşmüyor. Sözcük seçiminde daha özenli olmalısınız. Ayrıca öyküde erotik bir betimleme yapmak isterken pornoya kaymışsınız. “Lanet olsun” gibi televizyon dizilerinden güzel Türkçemize bulaşmış

deyişlere yüz vermeyin. Seri yerine hızlı daha yakışır. Yatak odasından müzik kulağa gelir zaten. Tuşları tuşlamak, telefonu ve radyoyu, ardıl bir şekilde aynı sinirle kapatmak, hele... madem sığacağız neden yiyoruz!...

Gönderdiğiniz metinde küfürler var; bir özellik katıyor mu yazdıklarınıza?

Neden yazmak istediğinizi, ne yazmak istediğinizi iyi düşünün. Türkçe sözlük, Osmanlıca sözlük, imla kılavuzu çalışma masanızda bulunmalı. Bir de, okuyun...

“Güz Halleri” (Ş.Y.)

Anılara bir yolculuk yapmışsınız. Duygunuzu metne aktarabilmişsiniz. Diliniz çok iyi. Uzun süredir birçok okulda yabancı dilde eğitim verildiğinden çocuklar, gençler ana dillerini gereği gibi konuşup yazamıyor. Türkçesi düzgün öykülerle karşılaşınca seviniyorum.

Önerim: Edebiyatımızın temel taşları olan öykücüler; Refik Halid Karay, Ömer Seyfettin, Sait Faik, Sabahattin Ali, Orhan Kemal'in öykülerini (okudunuzsa bile, yeniden) sistemli bir şekilde okuyun. Bu öykücülerle ilgili neler yazılmış onları da okuyun. Yavaş yavaş günümüz öykücülerine doğru yola çıkın. Bu, sizin için çok keyifli ve yararlı bir yolculuk olacak.

Öykü salt bir iç dökme değil, biçimin, biçimin, dilin birlikteliğiyle oluşan yazın türüdür. Ne yazdığınız değil, nasıl yazdığınız önemlidir. Elinizdeki en önemli malzeme de dildir. Diliniz, duygunuz, gözleminiz, kurgunuz uyum içindeyse konunuz ne olursa olsun iyi bir öykü yazarsınız.

“Kişisel Tezahürler” (İ.K.)

Çok ilginç bir konu yakalamışsınız. Doğrusu çok keyifle okudum. Ama öykü biçimine getirmedığınız, okul ödevi yapar gibi yazdığınız, diyalogları (hiç değilse) konuşma çizgileri ya da tırnak içlerine alarak belirtmediğiniz için “Kişisel Tezahürler” ancak bir öykü adayı olabilir. Gerekli yerlerde kullanmanız için paragraf ve virgül gönderiyorum size. İmla Kılavuzu, Türkçe ve Osmanlıca sözlükleri de dedeniz alsın!

Görünme/Birbirine arka olma anlamındaki bu Arapça sözcüğü, Tezahür'ü nereden buldunuz? Bahçeli evinizi niye müstakil evle değiştirdiniz? Normalde neden şoka girmeniz gerekiyordu? Siz onun yerine pek güzel bir tümce bulabilirsiniz. Düş gücünüzü ne zaman tahayyül gücünüze feda ettiniz? Okuyarak bu sorunların üstesinden gelebilirsiniz. Ama salt ne yazdığını değil, nasıl yazdığını bakarak okuyun. Öykülerinizi bekliyorum.

“Varoluşsal Hiçlik” (A.Ş.)

Oldukça karamsar bir metin. Yıkılışı, umutsuzluğu, boğuntuyu ve bunun neden olduğu şiddet eğilimini anlatıyorsunuz da bu ‘ölümcül umutsuzluğa’ neden olan olay pek açık seçik değil. Bir ‘aşk’ meselesi var ortada, ama sevgilisinden ayrılan herkes intihar etmeye kalksa herhalde dünya nüfusu epeyce azalırdı. Anlatıcı bu ‘aşk’ın derinliğini, özelliğini, kendisi için ne

anlam taşıdığı biraz açıklasaydı hiç değilse. ‘Onu bir daha göremeyecek oluşu’nun nedeni ayrılık mı, ölüm mü? Ya da başka bir neden mi var?

“Varoluşsal Hiçlik” metnin felsefi bir içeriği olduğu sanısını uyandırıyor, ama yaşama, ölüm ve aşka ilişkin derinlik bulamadım. “Senin hayatında hiç dal olmadı ki” derken buna ilişkin küçük ipuçları, ne bileyim düş kırıklığını yansıtan olaylardan söz etseydiniz. Nedense çok genç biri olduğunuz izlenimine kapıldım. Okuyun bol bol. İzleyin, dinleyin...

“Birlik Apartmanı” (M.P.)

Gözlemi ve duygusu iyi, ama dili pürüzlü bir öykü. Türkçeyi iyi konuşup yazamamanızın nedenleri vardır mutlaka; ama hangi dilde yazıyorsanız o dilin kurallarını bilmeniz gerek. Cümle yapısındaki bozuklukları tek tek ele alıyorum:

“Onca zaman geçmesine rağmen alışamamıştı bir türlü” derken, okur alışamadığı şeyin ne olduğunu bilmek ister. Öncesinde hasta babayı ve başında beklerken uyuyakalan anneyi güzel betimlemiştir, ama bunların ötesinde talihsizlikler olmalı ki “... bunca uğursuzluğu kadeere yükleyip kestirip atamıyordu.” diyorsunuz.

“Birazdan Rozerin geldiğinde ağlamasını görmesin diye...” Birazdan sözcüğünü kaldırırsak anlam değişmez. Duvardaki halıyı betimlerken kuşların civıltısı, arıların vızıltısı, ırmağın sesini neredeyse duyacağız okurken. Ama “Bir ölünün açık gözleri kadar canlı bir halı bu” dediğinizde ölünün gözleri kadar cansızlaşıyor halı. Burada çelişkilisiniz. Miş’li geçmiş, di’li geçmiş ve şimdiki zamanı kimi yerde karışık kullanmışsınız, bu da anlaşılmasını zorlaştırıyor. Sonra gözlerini bir an için annesine taraf... konuşurken kullanılabilir ama yazı dilinde (annesine doğru) olmalıydı. “Kusursuz tabiatın kaygısız güzelliği...” derken ‘kaygısız’la neyi imlediğinizi anlayamadım. Eşsiz güzellik sanki daha yakışırdı. Göç kamyonlarını ne kadar güzel anlatmışsınız.

Merwan’ın (Kürtçe olduğu için mi w ile yazılıyor?) bir kolu neden yok? Başına neler gelmiş, bir paragrafla açık olarak değilse de hissettirerek yazmalısınız.

Öykünün son paragrafı okurun yorumuna bırakıldığı için güzel olmuş. Sorular sorduruyor. Dile biraz daha dikkat ederseniz daha güzel öyküler yazacaksınız.

BU SAYININ ÖYKÜSÜ: Kitap, Satır ve Cuma

Ahmet Bülent Tekik, üç öykü göndermiş. Üçü de öykü olmayı hak etmiş. Gözlem gücü, kurgusu ve sözcük seçimi ile çok güzel bir öykü “Kitap, Satır ve Cuma”. Tekik’in bir öykü dosyası olmalı. Yoksa da en kısa zamanda bir öykü dosyası hazırlamalı. Birikimini ve duyarlılığını aktarmalı.